

دانشگاه کردستان

دانشکده ادبیات و علوم انسانی

گروه علوم تربیتی

عنوان:

بررسی ویژگی‌ها و عملکردهای مدیران موفق: ساخت و هنجاریابی

پرسشنامه‌ی مدیران آموزشی موفق

پژوهشگر:

یاسر صیادی

استاد راهنما:

دکتر خلیل غلامی

استاد مشاور:

دکتر ناصر شیربگی

پایان نامه کارشناسی ارشد رشته علوم تربیتی گرایش مدیریت آموزشی

مهر ماه ۱۳۹۱

کلیه حقوق مادی و معنوی مترتب بر نتایج مطالعات.

ابتکارات و نوآوری‌های ناشی از تحقیق موضوع

این پایان‌نامه (رساله) متعلق به دانشگاه کردستان است.

*** تعهد نامه ***

اینجانب یاسر صیادی دانشجوی کارشناسی ارشد رشته‌ی علوم تربیتی گرایش مدیریت آموزشی دانشگاه کردستان، دانشکده ادبیات و علوم انسانی گروه علوم تربیتی تعهد می‌نمایم که محتوای این پایان نامه نتیجه‌ی تلاش و تحقیقات خود بوده و از جایی کپی برداری نشده و به پایان رسانیدن آن نتیجه‌ی تلاش و مطالعات مستمر اینجانب و راهنمایی و مشاوره اساتید بوده است.

با تقدیم احترام

یاسر صیادی

۱۳۹۱/۷/۱۹

دانشگاه کردستان

دانشکده ادبیات و علوم انسانی
گروه علوم تربیتی

پایان نامه کارشناسی ارشد رشته علوم تربیتی گرایش مدیریت آموزشی

عنوان:

بررسی ویژگی‌ها و عملکردهای مدیران موفق: ساخت و هنجاریابی
پرسشنامه‌ی مدیران آموزشی موفق

پژوهشگر:

یاسر صیادی

در تاریخ ۱۳۹۱/۷/۱۹ توسط کمیته تخصصی و هیأت داوران زیر مورد بررسی قرار گرفت و با نمره‌ی
۲۰ و درجه‌ی عالی به تصویب رسید.

<u>امضاء</u>	<u>مرتبه علمی</u>	<u>نام و نام خانوادگی</u>	<u>هیأت داوران</u>
	استادیار	دکتر خلیل غلامی	۱- استاد راهنما
	استادیار	دکتر ناصر شیربگی	۲- استاد مشاور
	استادیار	دکتر نعمت اله عزیزی	۳- استاد داور خارجی
	استادیار	دکتر محمد امجد زبردست	۴- استاد داور داخلی

مهر و امضاء معاون آموزشی و تحصیلات تکمیلی دانشکده

مهر و امضاء گروه

تقدیم

پروردگارا:

نه می توانم موبایشان را که در راه عزت من سفید شد، سیاه کنم و نه برای دست های پینه بسته شان که
شمره تلاش برای افتخار من است، مرهمی دارم. پس توفیقم ده که هر لحظه سگر گزارشان باشم و
ثانیه های عمرم را در عصای دست بودشان بگذرانم.

به پاس تعبیر عظیم و انسانیشان از کلمه ایثار و از خودگذشتگان
به پاس عاطفه سرشار و گرمای امید بخش وجودشان که در این سردترین روزگار ان بهترین پشتیبان

است

به پاس قلب های بزرگشان که فریاد رس است و سرگردانی و ترس در پناهشان به شجاعت

می گراید

و به پاس محبت‌های بی‌دریغشان که هرگز فروکش نمی‌کند
این مجموعه را به خانواده‌ی عزیزم تقدیم می‌کنم.

تقدیم به مهربان فرشته‌ای که:

لذت ناب باور بودن، لذت و غرور دانستن، جسارت خواستن، عظمت رسیدن و تمام
تجربه‌های یکتا و زیبای زندگی ام، مدیون حضور سبز اوست.

تقدیر و تشکر

با سپاس از سه وجود مقدس:

آنان که ناتوان شدند تا ما به توانایی برسیم

موهایشان سپید شد تا ما روسفید شویم

و عاشقانه سوختند تا گرمابخش وجود ما و روشنگر راهمان باشند....

پدرانمان

مادرانمان

استادانمان

پس از سپاس و ثنای بی حد بر آستان صفات بی‌همتای احدیت که در کمال رأفت و در نهایت عطوفت رخصت اتمام این پایان نامه را به نگارنده عطا فرموده است؛ شایسته است از اساتید فرهیخته و فرزانه جناب آقای دکتر خلیل غلامی استاد محترم راهنما و جناب آقای دکتر ناصر شیربگی استاد محترم مشاور که با نکته‌های دلاویز و گفته‌های بلند، صحیفه‌های سخن را علم پرور نمودند و همواره راهنما و راه‌گشای نگارنده در اتمام و اکمال پایان نامه بوده‌اند، کمال تشکر و قدر دانی را دارم.

وظیفه‌ی خود می‌دانم که از دیگر اساتید محترم گروه علوم تربیتی: جناب آقای دکتر عزیزی، جناب آقای دکتر بلندهمتان، جناب آقای دکتر قادری، جناب آقای دکتر زبردست، جناب آقای دکتر سلیمی و جناب آقای دکتر صالحی که در محضر ایشان کسب علم و ادب نموده‌ام، سپاسگزاری نمایم.

همچنین زحمات خانواده‌ی عزیزم: پدر، مادر، برادران و خواهران عزیزم که گران‌بهارترین داشته‌هایم هستند را ارج می‌نهم و سپاسگزار زحمات بی دریغ ایشان می‌باشم؛ و از تمامی دوستان خوبم که بدون هیچ چشم‌داشتی مرا صمیمانه و مشفقانه یاری داده‌اند، نهایت تشکر و قدردانی را دارم.

چکیده

هدف اصلی پژوهش حاضر، شناسایی ابعاد مرتبط با خصوصیات مدیران موفق آموزشی به قصد ساخت و اعتبارسنجی ابزاری برای اندازه گیری ابعاد مدیران موفق در مدارس بود. رویکرد اصلی در این پژوهش، آمیخته (ترکیبی) با استفاده از راهبرد ترکیبی - تبیینی بوده و جامعه آماری آن شامل تمامی معلمان سه مقطع ابتدایی، راهنمایی و دبیرستان استان‌های غرب کشور (کرمانشاه، کردستان و همدان) بود. در بخش کمی روش نمونه گیری، نمونه گیری خوشه‌ای در دسترس بود که بر این اساس، مناطق آموزشی استان، مبنای طبقه‌بندی خوشه‌های اصلی قرار می‌گیرد و تعداد نمونه‌های لازم به صورت افراد در دسترس از هر منطقه‌ی آموزشی انتخاب گردید. نمونه آماری پژوهش در مجموع شامل ۷۱۲ نفر می‌باشند که از این تعداد ۶۲/۴ درصد مردان (۴۴۴ نفر) و ۳۷/۶ درصد را زنان (۲۶۸ نفر) تشکیل می‌دهند. روش تحلیل داده‌ها عمدتاً تحلیل عاملی اکتشافی با استفاده از تحلیل مؤلفه‌های اصلی از طریق نرم افزار SPSS و تحلیل عاملی تأییدی از طریق نرم افزار AMOS بود. نتایج نشان داد که از نظر معلمان معیار مدیر آموزشی موفق باید دارای ۵ بعد اساسی باشد: توسعه سرمایه اجتماعی مدرسه، قابلیت‌های و منش فردی مدیر، رابطه، توسعه حرفه ای کارکنان و خودمحموری و بینش محدود مدیر. ضریب اعتبار همه‌ی ابعاد مشخص شده بر اساس آلفای کرونباخ بالاتر از ۰/۷۷ تعیین گردید. بخش کیفی پژوهش در جهت عمق بخشیدن به فهم مطالب بعد از بخش کمی صورت پذیرفت. که نتایج ۵ بعد اساسی را مشخص نمود: توجه به سرمایه‌های اجتماعی مدرسه، مهارت‌ها و منش شخصی مدیر، بوروکراسی، رهبری مناسب و فلسفه‌ی مشخص و جهت گیری مناسب.

واژه‌های کلیدی

مدیریت آموزشی، مقیاس مدیر آموزشی موفق، ابعاد مدیران موفق آموزشی، رهبری آموزشی.

۱	فصل اول کلیات تحقیق.....
۱	۱-۱ مقدمه.....
۳	۱-۲ بیان مسئله پژوهشی.....
۴	۱-۳ ضرورت و اهمیت مسئله.....
۵	۱-۴ اهداف.....
۵	۱-۴-۱ هدف کلی.....
۵	۱-۴-۲ اهداف ویژه.....
۵	۱-۵ سؤالات تحقیق.....
۶	۱-۶ تعاریف نظری و عملیاتی متغیرهای تحقیق.....
۶	۱-۶-۱ تعریف نظری.....
۶	۱-۶-۲ تعریف عملیاتی.....
۷	فصل دوم مبانی نظری و پیشینه‌ی تحقیق.....
۷	۱-۲ مقدمه.....
۸	۲-۲ مبانی نظری.....
۹	۲-۲-۱ نظریه خصوصیات.....
۱۱	۲-۲-۳ رهبری مشروط.....
۱۳	۲-۲-۳-۲ نظریه مسیر - هدف.....
۱۶	۲-۳ تبیین مفهوم مدیر آموزشی موفق.....
۱۹	۲-۴ پژوهش‌های داخلی و خارجی.....
۱۹	۲-۴-۱ پژوهش‌های داخلی.....
۲۰	۲-۴-۲ پژوهش‌های خارجی.....

۲۳ ۵-۲ نتیجه گیری
۲۶ فصل سوم روش تحقیق
۲۶ ۱-۳ مقدمه
۲۶ ۲-۳ مبانی معرفت شناسی روش تحقیق
۲۷ ۳-۳ روش شناسی تحقیق
۲۷ ۱-۳-۳ رویکرد و علت انتخاب
۲۸ ۲-۳-۳ راهبرد و منطق انتخاب
۲۹ ۳-۳-۳ بخش کمی تحقیق
۲۹ ۱-۳-۳-۳ نمونه
۳۰ ۲-۳-۳-۳ ابزار و روش جمع آوری داده‌ها در بخش کمی
۳۰ ۳-۳-۳-۳ روش تحلیل داده‌ها
۳۲ ۴-۳-۳ بخش کیفی تحقیق
۳۲ ۱-۴-۳-۳ بخش تحلیل محتوای منابع علمی مرتبط
۳۳ ۲-۴-۳-۳ مشارکت کننده‌ها و گردآوری اطلاعات
۳۴ ۳-۴-۳-۳ روش، مراحل و فرایند تجزیه و تحلیل کیفی اطلاعات (تحلیل محتوا و مصاحبه)
۳۶ فصل چهارم تجزیه و تحلیل، یافته‌ها و نتایج تحقیق
۳۶ ۱-۴ سؤال اول پژوهش: ابعاد مرتبط با خصوصیات مدیران موفق آموزشی با توجه به منابع معتبر و پیشینه‌ی پژوهش کدامند؟
۳۹ ۲-۴ سؤال دوم پژوهش: ابعاد مرتبط با خصوصیات مدیران موفق آموزشی کدامند؟
۳۹ ۱-۲-۴ استخراج عوامل زیربنایی مرتبط با خصوصیات مدیران موفق آموزشی
۴۱ ۲-۲-۴ نام‌گذاری عامل‌ها
۴۱ ۳-۲-۴ ارزیابی خصوصیات روان‌سنجی عامل‌های استخراج شده
۴۴ ۳-۴ سؤال سوم پژوهش: میزان اعتبار و روایی ابعاد استخراج شده در رابطه با ابعاد مدیران موفق آموزشی چگونه است؟
۴۸ ۴-۴ سؤال چهارم پژوهش: از نظر معلمان، کدام یک از ابعاد به دست آمده، از اهمیت بیشتری برخوردار است؟
۴۹ ۵-۴ چه رابطه‌ای میان متغیرهای جمعیت‌شناختی با مؤلفه‌های مدیران موفق آموزشی وجود دارد؟

۴۹ ۱-۵-۴ مقایسه‌ی میانگین مقیاس مدیران موفق آموزشی بر حسب جنسیت
۴۹ ۲-۵-۴ مقایسه‌ی میانگین مقیاس مدیران موفق آموزشی بر حسب سن معلمان
۵۰ ۳-۵-۴ مقایسه‌ی میانگین مقیاس مدیران موفق آموزشی بر حسب مدرک تحصیلی
۵۱ ۴-۵-۴ مقایسه‌ی میانگین مقیاس مدیران موفق آموزشی بر حسب وضعیت استخدامی
۵۱ ۶-۴ یافته‌های بخش کیفی پژوهش
۵۲ ۱-۶-۴ توجه به سرمایه‌های اجتماعی مدرسه
۵۲ ۲-۶-۴ مهارت‌ها و منش شخصی مدیر
۵۴ ۳-۶-۴ بوروکراسی
۵۵ ۴-۶-۴ رهبری مناسب
۵۶ ۵-۶-۴ فلسفه‌ی مشخص و جهت‌گیری مناسب
۶۰ فصل پنجم بحث و نتیجه‌گیری
۶۰ ۱-۵ مقدمه
۶۰ ۲-۵ بررسی نتایج
۶۴ ۳-۵ پیشنهادات کاربردی
۶۵ ۴-۵ پیشنهادات تحقیقی
۶۶ فهرست منابع
۷۲ پیوست‌ها
۷۷ چکیده انگلیسی

۱۴	شکل شماره ۱-۲: نظریات رهبری.....
۲۵	جدول شماره ۲-۲: تطبیق و مقایسه‌ی پژوهش‌های صورت گرفته با مبانی نظری تحقیق.....
۳۴	جدول شماره ۱-۳: اطلاعات کلی مشارکت کنندگان در مصاحبه.....
۳۵	جدول شماره ۲-۳: نمونه‌ی ذیل مراحل کدگذاری.....
۳۷	جدول شماره ۱-۴: ابعاد مرتبط با خصوصیات مدیران موفق آموزشی در پیشینه.....
۴۰	جدول شماره ۲-۴: جدول مقایسه ویژه مقدار عامل‌های استخراج شده بر اساس تحلیل عاملی اکتشافی و تحلیل عاملی موازی در چرخش ابتدایی.....
۴۲	جدول شماره ۳-۴: بار عاملی گزاره‌های مقیاس مدیر آموزشی موفق بر روی عامل‌های استخراج شده.....
۴۶	جدول شماره ۴-۴: گزاره‌های تأیید شده‌ی مقیاس مدیر آموزشی موفق و عامل‌های استخراج شده.....
۴۷	جدول شماره ۵-۴: میزان پایایی عامل‌های استخراج شده‌ی مدیر آموزشی موفق بر اساس آلفای کرونباخ.....
۴۸	جدول شماره ۶-۴: میزان اهمیت ابعاد مدیر آموزشی موفق بر اساس میانگین کل مقیاس مدیر آموزشی موفق.....
۴۹	جدول شماره ۷-۴: نتایج آزمون تی مستقل بر حسب جنسیت.....
۵۰	جدول شماره ۸-۴: مقایسه‌ی میانگین مقیاس کلی مدیران موفق آموزشی بر حسب سن معلمان.....
۵۰	جدول شماره ۹-۴: مقایسه‌ی میانگین مقیاس کلی مدیران موفق آموزشی بر حسب مدرک تحصیلی.....
۵۱	جدول شماره ۱۰-۴: مقایسه‌ی میانگین مقیاس کلی مدیران موفق آموزشی بر حسب وضعیت استخدامی.....
۵۷	جدول شماره ۱۱-۴: مؤلفه‌ها و کدهای یافته شده‌ی بخش کیفی در مصاحبه با مشارکت کنندگان.....
۶۱	شکل ۱-۵: خلاصه‌ی نتایج و یافته‌های مراحل مختلف پژوهش.....

فصل اول

کلیات تحقیق

۱-۱- مقدمه

حضور گسترده‌ی سازمان‌ها در صحنه‌های گوناگون زندگی اجتماعی و نقش مدیریت در عملکرد سازمان‌ها بدان حد گسترش یافته است که علم مدیریت را در ردیف مهم‌ترین و پیچیده‌ترین رشته‌های علوم انسانی محسوب کرده‌اند و قرن بیستم را عصر مدیریت و دنیای امروز را دنیای مدیران آگاه نامیده‌اند. هر یک از سازمان‌ها برای تحقق هدف یا اهدافی خاص ایجاد شده و به منظور دست یابی به اهداف خود، از منابع انسانی، مالی، تجهیزات و فن آوری روز بهره می‌گیرند.

موفقیت سازمان‌ها در تأمین هدف‌ها و انجام دادن مسئولیت‌های اجتماعی، تا حدود زیادی به مدیران و عملکرد آنان بستگی دارد. اگر مدیران وظایف خود را به نحو عالی انجام دهند، عملکرد سازمان‌ها نیز بهبود می‌یابد. بهبود عملکرد سازمان‌ها در یک جامعه و عملکرد توأم با کارایی و اثر بخشی مجموعه‌ی سازمان‌ها، موفقیت نظام کلان حاکم بر آن جامعه را در بخش‌های گوناگون اقتصادی، سیاسی و فرهنگی به دنبال خواهد داشت. زیرا این مدیران هستند که از طریق ایجاد هماهنگی و کاربرد صحیح منابع انسانی و مادی، فعالیت‌های سازمان و افراد سازمانی را در جهت تحقق اهداف مورد نظر هدایت و راهبری می‌کنند (علاقه بند، ۱۳۸۸: ۴۵).

ضرورت‌های جهان کنونی، بسیاری از کشورهای پیشرفته را بر آن داشته است تا نظام آموزش و پرورش خود را پیوسته بررسی، تحلیل و نقد کنند و راه‌های ناسودمند کار را رها سازند و شیوه‌های نو و سازگار با ضرورت‌های جهان کنونی و آینده نه چندان دور را برپا دارند و کارآمد گردند. در این

میان سازمانی که از مدیریت شایسته تری برخوردار باشد، بهتر می‌تواند هدف خود را برآورده سازد. زیرا امکانات برنامه ریزی صحیح تری ایجاد خواهد نمود. فقدان مدیریت شایسته، موجب ناهماهنگی، انحراف از هدف، اتلاف وقت و انرژی می‌شود و سازمان‌ها را به نابسامانی و از هم پاشیدگی می‌کشاند (شریعتمداری، ۱۳۸۸).

از میان انواع مدیریت، مدیریت آموزشی، یکی از با اهمیت ترین، مؤثرترین و ظریف ترین نوع مدیریت است که موضوع آن «انسان» است؛ انسانی که در مدارس و مؤسسات آموزشی وارد شده است و نیازمند تعلیم و تربیت و رشد ابعاد جسمانی، عاطفی، اجتماعی، عقلانی و اخلاقی است (صافی، ۱۳۸۳: ۱)؛ لذا هرگونه کوتاهی، سهل انگاری و اشتباه در زمینه آموزش و پرورش انسان‌ها تأثیرهای نامطلوب و زیان باری در رشد افراد و کل جامعه دارد. در بسیاری از کشورها مدیران مدارس به عنوان رهبران آموزشی کلیدی و افرادی که در مدرسه مناسب ترین اعمال رهبری را انجام می‌دهند مورد توجه قرار می‌گیرند و اعمال و رفتار مدیران به گونه بارز بر روی دانش آموزان و سازمان مدرسه به عنوان یک کل تأثیر می‌گذارد.

مدیریت در آموزش و پرورش در حقیقت کوششی آگاهانه است برای بالا بردن کیفیت تعلیم و تربیت انسان‌هایی که بار تحول پیشرفت فردی و جمعی را بر دوش دارند. با به کارگیری اصول و موازین علمی در اداره‌ی امور آموزشگاه‌ها و سازمان‌های آموزشی نه تنها کیفیت آموزش و پرورش بهبود می‌یابد، بلکه در بهره‌گیری از منابع مالی و انسانی نیز صرفه جویی‌هایی به عمل خواهد آمد. اگر مدیران آموزشی به صورت موفق عمل کنند بدون تردید نظام آموزشی از اثربخشی و کار آیی و اعتبار بالایی برخوردار خواهد بود (میر کمالی، ۱۳۸۳: ۱). در مدارس مدیران وظایفی دارند که برای انجام این مهم باید نقش‌های سازمانی و روابط بین فردی و اهداف مدرسه را به طور روشن درک نموده و در جهت تأمین نیازهای اعضای مدرسه و ارباب رجوع تلاش کنند و سازمان مدرسه را قادر به برخورد موفقیت آمیز با نیروهای داخلی و خارجی کرده تا بتواند نیروهای مخرب را نیز در جهت هدف اصلی سازمان هدایت کرده و با تأمین اهداف مدرسه، سودمندی و ادامه حیات آن را تضمین کنند (شریعتمداری، ۱۳۸۸). به عبارت دیگر فرایند رهبری و مدیریت اثری مستقیم بر توانایی مدرسه در احیای نیاز کارکنان، ایجاد جو مطلوب کاری، اثربخشی و نهایتاً موفقیت دارد.

۱-۲- بیان مسئله

یکی از حوزه‌های پژوهشی در مدیریت آموزشی، تلاش در جهت شناسایی خصوصیات و مهارت‌های مدیران موفق است. پژوهش‌های اخیر صورت گرفته بر روی مدیریت موفق مدارس اهمیت این پدیده را تایید می‌کند (گر، دریس‌دال و مالفورد^۱، ۲۰۰۵). اهمیت این موضوع سبب گرایش روز افزون و علاقه به این حوزه‌ی مهم پژوهشی شده است. به عنوان نمونه، بحث مدیریت موفق مدیران در سال ۲۰۰۱، در طرح بین‌المللی به نام «پروژه بین‌المللی مدیریت موفق مدارس^۲» آزمون گردیده است.

نتایج پروژه مذکور نشان می‌دهد که ویژگی‌های مدیران موفق در چهار بعد اساسی جهت‌دهی، درک و توسعه افراد، طراحی و مدیریت آموزش قابل تأمل است. در همین راستا در زمینه مدیران موفق و ویژگی‌های آنان اخیراً پژوهش‌هایی صورت گرفته است (به عنوان مثال، گر، دریس‌دال و مالفورد، ۲۰۰۵؛ هوج، جانسون و آلفسون^۳، ۲۰۰۹؛ کروم و شرمن، ۲۰۰۸؛ دی، ۲۰۰۹؛ اوینگتون و همکاران^۴، ۲۰۰۸؛ موس و جانسون^۵، ۲۰۰۹؛ موس و کوفود^۶، ۲۰۰۹ و اسلاتر، گارسیا و گوروساوا^۷، ۲۰۰۸) تلاش همگی آنان به شناسایی و آزمون ابعاد و ویژگی‌های مدیران موفق بوده است.

از نظر کروم و شرمن^۸ (۲۰۰۸) مدیران موفق بینش‌های ارزشمندی در اعمال روزانه‌شان دارند که محیطی حمایتی برای موفقیت بالای دانش آموزان فراهم می‌کند. این اعمال به صورت زیر دسته بندی می‌شوند: توسعه پرسنل و تسهیل توانایی رهبری آنان؛ تفویض اختیار همراه با قبول مسئولیت و تقویت تیم‌های مدرسه؛ درک صحیح از ساختار و نیازهای پاسخگویی؛ داشتن ارتباط قوی با کارکنان و استفاده صحیح از راهبردهای ارتباطی مؤثر؛ تسهیل آموزش؛ و نهایتاً مدیریت تغییر در مدرسه. بررسی برخی پژوهش‌های دیگر (به عنوان نمونه، کروم، شرمن و میران^۹، ۲۰۰۹؛ موس و جانسون، ۲۰۰۹؛ اوینگتون و همکاران، ۲۰۰۸) در این زمینه نشان می‌دهد که ویژگی‌های مدیران موفق در ابعاد شخصیتی مانند تعهد، اعتماد به همکاران؛ ابعاد رهبری آموزشی مانند مشارکت، همکاری گروهی، جهت‌دهی،

1 Gurr, Drysdale & Mulford

2 International Successful School Principals Project

3 Hoog, Johansson & Olofsson

4 Ewington, Mulford, Kendall, Edmunds, Kendall & Silins

5 Moos & Johansson

6 Moos & Kofod

7 Slater, Garcia & Gorosave

8 Crum & Sherman

9 Crum, Sherman & Myran

تعامل پویا و حمایت از معلمان و دانش آموزان؛ ابعاد مدیریتی مانند عملکردهای اساسی مدیران از جمله طراحی، برنامه ریزی و نظارت مورد توجه بوده است.

این مطالعات نتایج مفید و جالبی برای کاربرد در زمینه مدیریت آموزشی دارند اما یکی از مشکلات اساسی در این رابطه، نحوه استفاده و کاربردی کردن آنها در حوزه‌های مختلف مدیریت آموزشی و به صورت‌های متفاوت است. یکی از این کاربردها، بررسی نتایج این پژوهش‌ها با هدف توسعه‌ی یک چهار چوب نظری و ساخت یک ابزار مناسب برای اندازه‌گیری خصوصیات مدیران موفق آموزشی بر اساس آن چهار چوب است. ساخت این ابزار به مسئولین و محققان کمک خواهد کرد تا مدیران موفق آموزشی را به وسیله‌ی ابزاری مطالعه و شناسایی کنند، که ریشه در تحقیقات و پشتوانه‌ی نظری دارد. بر این اساس، هدف اساسی این تحقیق شناسایی ویژگی‌ها و خصوصیات مدیران موفق آموزشی بر اساس مطالعات موجود برای ساخت یک ابزار استاندارد در زمینه‌ی مطالعات مدیریت موفق آموزشی می‌باشد.

۱-۳- ضرورت و اهمیت مسئله

مدارس دولتی و خصوصی تقاضاها و فشارهای زیادی را در مورد کیفیت بالای آموزش و موفقیت‌های بالای دانش آموزان متحمل شده‌اند. چرا که نقش و مسئولیت مدیران در موفقیت مدارس و پیشرفت دانش آموزان قابل توجه است. همچنین اداره مدارس با همه وسعت توسط مدیران صورت می‌گیرد و عامل موفقیت و یا شکست هر مدرسه بیشتر به چگونگی فعالیت مدیران مربوط می‌شود. با این اوصاف موفقیت مدارس در کنار برخی عوامل دیگر، عمیقاً به موفقیت مدیران وابسته است و مدیران به عنوان نیروهای موفق و توانمند نقش حیاتی و مهمی را در موفقیت مدارس بر عهده دارند. در چنین شرایطی اهمیت مدیرانی که به گونه‌ای موفق عمل می‌کنند، برای موفقیت و پیشرفت مدارس و نظام آموزش و پرورش آشکار می‌شود؛ لذا پژوهش حاضر در پی شناسایی ویژگی‌ها و عملکرد مدیران موفق آموزشی در پیشینه و مقایسه آن با ویژگی‌های مدیران موفق آموزشی در سطح مدارس می‌باشد که این کار باعث می‌شود که دست‌اندرکاران بتوانند بین نظریه و عمل مدیریت آموزشی در زمینه مدیران موفق آموزشی ارتباط برقرار کنند.

از طرف دیگر، علی‌رغم اینکه در خصوص مدیران موفق آموزشی پژوهش‌های مختلف و پراکنده‌ای صورت گرفته است اما تدوین و هنجاریابی یک ابزار تشخیصی و تحقیقی در حوزه مدیریت آموزشی که بتواند در مطالعات دیگر به عنوان یک ابزار نسبتاً روا و پایا مورد استفاده قرار گیرد لازم به نظر می‌رسد؛ و

چون در راستای شناسایی مدیران موفق آموزشی ابزاری جامع وجود ندارد پس تلاش برای ساختن ابزاری منسجم و سیستماتیک که به شناسایی مدیران موفق آموزشی پردازد محسوس و لازم به نظر می‌رسد. بنابراین با توجه به این شرایط محقق در پی اینست که پرسش نامه ای استاندارد برای مدیران موفق با توجه به شرایط موجود اداری- آموزشی استان‌های غرب کشور طراحی کند تا مبنای پژوهش‌های بعدی قرار گیرد و به دنبال این فرایند عوامل و مسئولان سیستم آموزشی در سطوح و مقاطع مختلف آموزش و پرورش بتوانند از این مؤلفه‌های شناسایی شده استفاده کنند و برنامه ریزی‌های مفید و مؤثری در این زمینه انجام دهند.

۱-۴- اهداف

۱-۴-۱- هدف کلی

بررسی ابعاد مرتبط با خصوصیات مدیران موفق آموزشی: ساخت و هنجاریابی مقیاس مدیران موفق آموزشی.

۱-۴-۲- اهداف ویژه

- ۱) استخراج ابعاد اساسی مرتبط با خصوصیات مدیران موفق برای شناسایی و به کارگیری مدیران موفق آموزشی در زمینه مدیریت آموزشی.
- ۲) هنجاریابی مؤلفه‌های اکتشاف شده مربوط به خصوصیات مدیران موفق آموزشی برای ساخت یک پرسشنامه معتبر و هنجاریابی شده جهت استفاده محققان آموزشی و تربیتی.

۱-۵- سؤالات تحقیق

- ۱) ابعاد مرتبط با خصوصیات مدیران موفق آموزشی با توجه به منابع معتبر و پیشینه‌ی پژوهش کدامند؟
- ۲) ابعاد مرتبط با خصوصیات مدیران موفق آموزشی از نظر معلمان کدامند؟
- ۳) میزان اعتبار و روایی ابعاد استخراج شده در رابطه با خصوصیات مدیران موفق آموزشی چگونه است؟
- ۴) از نظر معلمان، کدام یک از ابعاد به دست آمده، از اهمیت بیشتری برخوردار است؟

۵) چه رابطه ای میان متغیرهای جمعیت شناختی با مؤلفه‌های مدیران موفق آموزشی وجود دارد؟

۱-۶- تعاریف نظری و عملیاتی متغیرهای تحقیق

۱-۶-۱- تعریف نظری

در رابطه با مدیران موفق آموزشی تعاریف متفاوت و پراکنده ای وجود دارد که ما در این جا به چند تعریف خلاصه در این رابطه که جامع تر و مناسب ترند، اکتفا می کنیم. به عنوان نمونه، تالبرت و مک لاولین^۱ (۱۹۹۴) بر این باورند که مدیران موفق مدارس، بر مسئولیت، ایجاد جوامع یادگیری، حمایت متقابل، اتحاد و همبستگی اخلاقی میان اعضاء تأکید و تمرکز دارند و هارگریوس^۲ بر این اعتقاد دارد که مدیران موفق افرادی هستند که توانایی کار با سرمایه‌های اجتماعی را داشته و ارتباطات میان فردی و گروهی و سرمایه‌های سازمان را در ساختار و فرهنگ مدرسه در گیر می کنند (هارگریوس، ۱۹۹۹).

۱-۶-۲- تعریف عملیاتی

در پژوهش حاضر، ابعاد اساسی مرتبط با خصوصیات مدیران موفق مدارس بر اساس پرسشنامه‌ی محقق ساخته‌ی مقیاس مدیر آموزشی موفق سنجیده می شود. این پرسشنامه دارای ۵۱ سؤال بوده که این ۵۱ سؤال با توجه به تحلیل محتوای پیشینه و ادبیات تحقیق و عبور دادن آن از چندین غربال و بررسی روایی آن، تدوین و استخراج گردیده است. اما از آنجائیکه این ابعاد هنوز به طور کامل مشخص نشده‌اند، تحلیل محتوای صورت گرفته بر روی پیشینه و ادبیات تحقیق، به پیش بینی ابعاد مرتبط با مدیران موفق آموزشی پرداخته و به کمک این ابعاد پیش بینی شده‌ی مستخرج، در پی کشف و تأیید این ابعاد می‌باشیم که برای تشریح و بسط کامل این ابعاد و مراحل کشف و تأیید آن‌ها به فصل چهارم پژوهش حاضر رجوع کنید.

1 Talbert and McLaughlin

2 Hargreaves

فصل دوم

مبانی نظری و پیشینه‌ی تحقیق

در این فصل ابتدا با ارائه‌ی یک مبحث ورودی به ایجاد آمادگی برای ورود به قسمت مبانی نظری، مطالب را آغاز می‌کنیم. به دنبال آن، به بیان و توضیح نظریاتی می‌پردازیم که به عنوان مبانی و ریشه‌ی ابعاد مدیران موفق در نظر گرفته می‌شوند. در ادامه، به تعریف و اهمیت مفهوم موفقیت و مدیران موفق آموزشی اشاره کرده و رابطه آن را با مفاهیم کارایی، اثربخشی و بهره‌وری را بیان می‌کنیم. همچنین، پژوهش‌های داخلی و خارجی موضوع مورد مطالعه مرور خواهیم کرد و در نهایت فصل دوم را با یک نتیجه‌گیری به پایان می‌رسانیم. هدف ما از بررسی پیشینه‌ی ادبیات رهبری و مدیران موفق در این پژوهش، شناسایی ابعاد اساسی مدیران موفق آموزشی می‌باشد تا بتوانیم ابعاد و سازه‌های مرتبط با مدیران موفق آموزشی را شناسایی کنیم.

۲-۱- مقدمه

علم مدیریت در حکم یک حوزه مدرن از معرفت بشری از مجموع عوامل مؤثر بر موفقیت سازمان، بر نقش مدیریت مهم‌ترین عامل رشد و بالندگی و حیات سازمان‌هاست (گودرزی و جمینیان، ۱۳۸۱: ۱۹). مدیران افرادی هستند که فرایندها و ساختارهای سازمان را برای حصول نتایج مطلوب مدنظر دارند (اورنستین و لانبورگ، ۱۳۸۵: ۱۹۵). مدیریت آموزش و پرورش عبارت است از ایجاد زمینه و فراهم ساختن وسیله به منظور بروز و به‌کارگیری استعدادهای دانش‌آموزان، تحکیم بخشیدن به روابط انسانی گروهی و اتخاذ روش و تعیین خط مشی اصولی در کلیه امور، برای بارور ساختن هدف‌های تربیتی